

ଚଢ଼ଚଢ଼ ବିଜୁଳି

ଦଶୁପାଣି ମିଶ୍ର

ଚଢ଼ତ ବିଜୁଳି

ଦଣ୍ଡପାଣି ମିଶ୍ର

ଯେ କୁସୁମ ଫୁଟେ ଥରେ   ଆଉଥରେ ଫୁଟେନି ଫୁଟେନି;
ଯେ ସୁବାସ ଦେଇଯାଏ   ଜୀବନେ ତା ଭୁଟେନି ଭୁଟେନି ।

ସଦାନନ୍ଦ ସାହିତ୍ୟ ସମ୍ମାନ
ଶରଣକୁଳ ।

ପ୍ରଚ୍ଛଦ ଶିଳ୍ପୀ—
ଏକରହଗିରି ଭାଗୀରଥ

ପ୍ରକାଶକା—
ଶ୍ରୀମତୀ ସାବିତ୍ରୀ

ମୁଦ୍ରାକର—
ଶ୍ରୀ ବିଶ୍ଵନାଥ ମିଶ୍ର
ଶିଖରନାଥ ପ୍ରେସ,
ନୟାଗଡ଼ ।

ପ୍ରଥମ ପ୍ରକାଶ—
୧୯୬୫

ମିଲ୍—
ସତ୍ୟ ପବ୍ଲିଶ

ଡକ୍ଟର କୁଞ୍ଜବିହାରୀ ଦାଶ
କରକମଳେଷୁ

ନିଜକଥା —

ନଜେ ନିଜକଥା ଲେଖୁଛି । ସେତକ ଲେଖିଲେ
ନ ଲେଖିଲା ପରି ହେବ ସେତକ ଲେଖିଲି ।

‘ଚଇତ ବଜୁଲ’ର ଅଧିକାଂଶ କବିତା ବହୁ ପୂର୍ବରୁ
‘ଆଶା’, ‘ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର’, ‘ନବୀନ’, ‘ଆସନ୍ତାକାଳି’ ଆଦି
ପତ୍ର-ପତ୍ରିକାରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିବାରୁ ଏହା ଏକ ସଞ୍ଚୟନ
ବୋଲି ଧରା ଯାଇପାରେ ।

ଏଥି ମଧ୍ୟରୁ କେତେକ କବିତା ଶାନ୍ତିନିକେତନ ଓ
ଆନ୍ଧ୍ର ପ୍ରଦେଶର ଆନ୍ଧ୍ରକାପଲ୍ଲୀ ସାହିତ୍ୟ ସଭା ମାନଙ୍କରେ
ପଠନ-ଆଲୋଚନାର ସୁଯୋଗ ଲାଭ କରିଛି ।

ଯେଉଁ ବନ୍ଧୁ ମାନଙ୍କ ଉତ୍ସାହରେ ଏ ପୁସ୍ତକ ପ୍ରକାଶଲାଗି
ମନ ବଳାଇଲି ସେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଧନ୍ୟବାଦ ଜଣାଉଛି ।

ଶ୍ରୀ ପୃଷ୍ଠପଣ୍ଡା ଆପଲସ୍ତାମୀ ଓ ଶ୍ରୀ ବୃନ୍ଦାବନ ଚନ୍ଦ୍ର
ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ନିକଟରେ ତାଙ୍କର ପ୍ରେରଣା ତଥା ସହଯୋଗ
ପାଇଁ ମୁଁ ବିଶେଷ ଭାବରେ କୃତଜ୍ଞ ।

ଏଥିରେ ଥିବା କବିତା ଲେଖା ବେଳେ ଯେଉଁ ମାନଙ୍କର
ରେଖା ମୋ ମନରେ ଅଙ୍କିତ ହୋଇଥିଲା, ଦଶଶା-ତନ୍ତ୍ରରେ ସେ
ସମସ୍ତଙ୍କ ହାତରେ ଏ ପୁସ୍ତକ ନିପତ୍ତଲେ ରଖା ।

ଲେଖକ —

କବିଙ୍କ ପୂର୍ବ-ପ୍ରକାଶିତ “ଅସ୍ଥି ସଞ୍ଚୟକ” ଉପରେ —

The Indian P. E. N. (November, 1955)

“ ——— X X X This is a collection of short poems by the auther who is a well known Oriya writer. He has departed from the traditional system of versification in these poems and has trod upon the uncharted region of free verse. The wind of modernity blows from the pages of the book. The people dealt with are taken from the low starta of society such as a rickshaw puller, a day-tabourer and the like The book rings with a deep note of sympathy for these poor, forlorn creatures. It gives many a picture of social injustice, of those who are downtrodden. Above all, the style and the choice of words are refereshing and intensely poetic.”

— O —

ସାପ୍ତାହକ ମାତୃଭୂମି— ୧୯୦-୧-୫୫

ଧୂଳିମାଟିର ଏ ଦୁନିଆ-ଦରବାରରେ ସମାଜର ଥିଲା-
 ନଥିଲା ମଣିଷ ଗାବନର କରୁଣ ଆକୃତି କବିତା ମାନଙ୍କରେ
 ଅତି ବାସ୍ତବ ରୂପ ନେଇ ଲେଖକଙ୍କ କଳ୍ପନାରେ କାଳକଳିମରେ
 ଫୁଟି ଉଠିଛନ୍ତି । “ଗାବନ ଯାହାକୁ ବୋଲନ୍ତି ସେ ଯିନା
 ମୃତ୍ୟୁକୁ ଗତି”—ଏ ଦାର୍ଶନିକ ମତବାଦର ଅନ୍ତଃସୂଚକ ସେବନ
 କରାଇ ଦୁନିଆର ଦୁଃଖ-ଦୈନ୍ୟକୁ ସହିଯିବାର ଶକ୍ତି ଲେଖକ
 କବିତା ଗୁଡ଼ିକରେ ପାଠକକୁ ଦେବାକୁ ପସନ୍ଦ କରିନାହାନ୍ତି ।
 ବାସ୍ତବ ଚିତ୍ର ଯେତେ ଧର୍ମମୟ, ସେତେ ନିଷ୍ଠୁର ହେଉଥିବେ
 ତାହା ଫୁଟାଇ ସେ ସବୁର ପ୍ରାଣରେ ଗୋଟିଏ ବସ୍ତୁ ପ୍ରଶ୍ନବାଚକ
 ରେଖା ଟାଣିବାକୁ ପ୍ରୟାସ କରିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର ସେ ପ୍ରୟାସ
 ଅନେକାଂଶରେ ସଫଳ ହୋଇଛି ବୋଲି ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ
 ହେବ । ଗାବନରେ ପ୍ରେମର ପରଶ, ସ୍ନେହ-ସୋହାଗର
 କାର୍ତ୍ତବ୍ୟକୁ ଓସତେ କ୍ଷଣିକ ହେଉ ପଛକେ, ଯେଉଁ ଦାଗ
 ପକାଇଯାଏ, ତାହା ଯେ ଏକାବେଳକେ ଅଲଗା, ତା’ର ସ୍ମୃତି
 ଯେ ହୃଦୟ-କନ୍ଥାଘରର ଅମୂଲ୍ୟ ସମ୍ପଦ, କେତୋଟି ଭବିତାରେ
 ଭାବ ମଧ୍ୟ ଖୁବ୍ ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇ ଉଠିଛି । ମୋଟ ଉପରେ କବିତା
 ଗୁଡ଼ିକ ବେଶ୍ ରସମୟ ହୋଇଛି, ଯାହା ସାହିତ୍ୟାବଳୀ
 ପ୍ରାଣକୁ ନିଶ୍ଚୟ ରସାପ୍ନବ କରିପାରିବ ।

ରବିବାର ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର—ତା. ୯-୧-୧୯୮୫

କବି ଦଣ୍ଡପାଣି ମିଶ୍ର ଓଡ଼ିଶାର ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନବାଗତ ନୁହନ୍ତି । ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ତାଙ୍କର ପଦ୍ମେଷୁ ଖ୍ୟାତି ଅଛି । ଏ ସୂକ୍ଷ୍ମରେ ସେ କେତେ ଗୁଡ଼ିଏ ଛୋଟ ଛୋଟ ପ୍ରାଣର ଶ୍ରବଣ ନିଜର ଦକ୍ଷ ତୁଳିରେ ଜୀବନ୍ତ କରି ତୋଳି ପାରିଛନ୍ତି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ପାଠକ ନିଜ ଜୀବନର ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଅନୁଭୂତ ସାଥରେ କବିତା ଗୁଡ଼ିକୁ ମିଳାଇ ପଡ଼ିଲେ ଏହି କବିତା ଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରକୃତ ରସ ଉପଲବ୍ଧ କରି ପାରିବେ । କବିଙ୍କର ସଫଳ ସୃଷ୍ଟି ‘ଅସ୍ଥି ସଞ୍ଚୟନ’କୁ ଆମେ ଅଭିନନ୍ଦନ ଜଣାଉଛୁ ।

ସମ୍ପାଦ — ତା. ୧୨-୩-୫୫

ଗତାନୁଗତ କବିତା ରଚନା ଠାରୁ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସ୍ୱାଦେ ‘ଅସ୍ଥି ସଞ୍ଚୟନ’ ଲିଖିତ ହୋଇଛି । ନାମକରଣ ଓ ବିଷୟ-ବସ୍ତୁରେ ମଧ୍ୟ ଗତାନୁଗତକତା ପରିହାର କରାଯାଇଛି । ‘କଳାଳୟ ଗଛ’, ‘ଛୁତିର ବେଦନା ଗୁପ୍ତି କହିଲ ମଦନା’ ପ୍ରଭୃତି କବିତା ପାଠକର ସହାନୁଭୂତି ଆକର୍ଷଣ କରେ । ଅବହେଳିତ ଜୀବନର କରୁଣ କାହାଣୀ ସେ କୌଣସି ପାଠକର ହୃଦୟକୁ ପ୍ରସାଦ କରିବ ।

ଜଗର—ଫେବୃଆରୀ, ୧୯୫୫

ଏହି ଷ୍ଟୁଡ଼ି କବିତା ପୁସ୍ତକଟିର ଅଧିକାଂଶ ଉଚ୍ଚଳର ବହୁ
-ଅବସ୍ଥାବିକାରୁ ସ୍ୱରଚିତ କବିତାର ସଞ୍ଚୟନ ମାତ୍ର । କିନ୍ତୁ ଏହାର
ଅଛି ଯେ ପମାଜର କେତେକ ମୂଳ ହୃଦୟର ସ୍ୱାଦ, ଏଥିରେ
ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । କବିତା ଗୁଡ଼ିକର ଭାଷା ଜୀବନ୍ତ ଏବଂ ଭାବ
ବଡ଼ କରୁଛି ଓ ହୃଦୟସ୍ପର୍ଶୀ । ଆଧୁନିକ କବିତାର ସମସ୍ତ
ଧର୍ମ ନେଇ ରଚନା ଗୁଡ଼ିକ ବଡ଼ ମୌଳିକ ଏବଂ ସୁନ୍ଦର ।

ସଂସାର ମାର୍ଚ୍ଚ, ୧୯୫୫

ଖୁବ୍ ସରଳ ଭାଷାରେ ଆଧୁନିକ ଛାତ୍ରର କବି ତାଙ୍କର
ଭାବ ଗୁଡ଼ିକୁ କବିତାରେ ରୂପ ଦେଇଛନ୍ତି । ଆଜିକାଲିର କବିତା
ଯେପରି ପ୍ରାଣମାନ ବୋଧହୁଏ, ଏ ଗୁଡ଼ିକ ସେପରି ନହୋଇ
ହୃଦୟସ୍ପର୍ଶୀ ହୋଇଛି । ଭାବ ସଙ୍ଗେ ଭାଷାର ମେଳ ପାଠକମାନଙ୍କୁ
କବିତା ଭିତରେ ଖୁଲାଇ ରଖେ ।

ପରିଚୟ

‘ଅନ୍ନି ସଂସ୍କୃତ’ ବୋଲି ଦିଶିପାରି ନିଜ ଅବସରଣୀୟ
ଅଗ୍ରର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରତା ଯେଉଁ ଅନ୍ନି ସଂସ୍କୃତ କବିତାକୁ ପ୍ରସ୍ତାବ
ଦେଇଥିଲେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଅନୁଲିପି ବଦଳ କରି କବିଙ୍କର ଭାବନାରେ
ପୁଣି ‘ଚଇତ ଚକ୍ର’ର ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି । ଏହାର ପ୍ରତ୍ୟେକ
କବିତାରେ ତେଣୁ ଅଛି— ଚଇତ ଚକ୍ରର ଚମତ୍, ଦହନ ଓ ବ୍ୟଥା ।
ରାସନୀ-ବିଦାୟର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଓ କାଳ-ବୈଶାଖୀର ଶଂକା ଚଇତ
ଚକ୍ରରେ ରୂପାୟିତ ହୋଇ କବି-ହାଣ୍ଡରେ ଯେତେବେଳେ ଚମତ
ସୃଷ୍ଟି କରନ୍ତି, ବ୍ୟଥା ଓ ନୈରାଶ୍ୟଜର୍ଜରିତ କବିଙ୍କର ଦାୟା ପ୍ରାଣ
ସେତେବେଳେ ଗାଢ଼ ଉଠିଛି—

‘ଦିନ ଦିନ ଉଠେ କଂପନ ଏବେ ମନଗହନର ଲଳେ
ସଂଧ୍ୟା ଅଜ୍ଞା ପାଞ୍ଚଦଶ ସେ ଡିଗା ଅଂରେ ଢାଳ ଜଳେ ।
କଂବା,

‘ନିଶ୍ୱାସେ ମୋ ପାଞ୍ଚକନ’ ବାଜେ ରକ୍ତେ ମିଶ୍ର ହୋଇଯାଏ ଧସ
ବୋହୂନୁର ମୁଲକେ ମୁଁ ଅଜ୍ଞା ହୁଲି ହୁଲି ହୁଏ ଦରମସ ।’

ସାଧୁହସ କବି ପ୍ରାଣର ‘ପରଶମଣି’କୁ ହସଇ ମଣି ମଣି
 ଯେଉଁ ‘ବ୍ୟଥାର ବାଜଣା’ ଅନୁଭବ କରିଛନ୍ତି ନିଜର ଅଭିନବ
 ପ୍ରକାଶର ଗୀ ଓ କବିତ୍ୱ-ଶକ୍ତି ବଳରେ ତାକୁ ନିନ୍ଦୋମୟ ଓ
 ଅଶ୍ରୁପୂର୍ଣ୍ଣ କରି ତୋଳିଛନ୍ତି । ଅବଶ୍ୟ ଅଧିକାଂଶ କବିତାର
 ଅନୁନିର୍ମିତ ସ୍ୱର ଓ ଉଚ୍ଚ୍ୱାସ ପ୍ରଣୟଧର୍ମୀ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଶେଷରେ
 କାନ୍ଦୁଣ୍ୟମୟ ରୂପ ଓ ଅଶ୍ରୁଳ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି କବିତାର ମର୍ମସ୍ପରକୁ
 ପ୍ରାଣବନ୍ତ ଓ ପ୍ରାଣସ୍ପର୍ଶୀ କରି ଢେଳିଛନ୍ତି । ତେଣୁ କବିଙ୍କର
 କବିତାରେ ଅଶ୍ରୁର ଅନ୍ତରୀକ୍ଷତା ସଦୃଶ ଅପେ ପାଉଁ, ପ୍ରେମର ଦରଦ
 ଓ ବ୍ୟଥାର ବ୍ୟଂଜନା । “ଦେଖିଲି ଯା’ ଏବେ, ବାଟେ ବାଟେ
 ଏତେ ଖାଲ ଖଣା ଜଣା ମୋତେ ନଥିଲା ତା’ ଲବେ” ଏହା
 ପ୍ରଣୟ ଧର୍ମୀ ସେମାଣ୍ଡିକ କବିର ନିତ୍ୟ ଅନୁଭୂତ ହେଲେ ମଧ୍ୟ
 କବିଙ୍କର ସ୍ମରରେ ସନ୍ତଳିତା ସହ ସ୍ୱଚ୍ଛନ୍ଦର ସମାବେଶ ମରମା
 ପାଠକ ପ୍ରାଣରେ ସହାନୁଭୂତିର ଅଲୋଚନ ଯେ ସୃଷ୍ଟି କରିବ,
 ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ।

କିନ୍ତୁ କବି ଚକ୍ରତ ଚିତ୍ତୁର ଶୁଦ୍ଧତା ଓ ଚୂନ୍ୟତାରେ
 ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ନହୋଇ ସୁଦୂର ଆତ୍ମାତ୍ମର ସଜଳଶ୍ରୀ ଓ ଶସ୍ୟସ୍ପର୍ଶରେ
 ମୋହାତୁର ହୋଇ ଉଠିଛନ୍ତି ଏବଂ ସମାଧାର ସଦୃଶ ବ୍ୟଥା-
 ବାଣର ଆଘାତକୁ ତୁଚ୍ଛ ମଣି ଲହଲହରେ ଚଳପଥରେ ହୃଦୟର
 ସଂଧାନା ହୋଇଛନ୍ତି । ଏଇ ହୃଦୟର ସଂଧାନାହିଁ ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟିର
 ସାଧନା ଏବଂ ତାର ପିଞ୍ଜିପାଇଁ ସୃଷ୍ଟାକୁ ସାଧନାର ଯୁଗପାର
 ପଥରେ ଅସହନୀୟ ସଂଘର୍ଷ ସହ ଚିରଦିନ ଗତି କରିବାକୁ ପଡ଼େ ।
 ଜୀବନର ସହସ୍ର ବିଘ୍ନକୁ ପ୍ରଘ୍ନା ଶିଷ୍ଟେଭୂଷଣ କରି ବିଘ୍ନଗତି ପରି
 ଦେବତ୍ୱ-ଗୌରବର ଅଧିକାରୀ ହୋଇଥାଏ । ‘ଚକ୍ରତ ଚିତ୍ତୁ’ରେ
 କବି ନିଜର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଜୀବନର ଅନୁଭୂତି, ବ୍ୟଥା ଓ ବିଘ୍ନବଶିକୁ

କରମାଳ୍ୟ କରି ଶ୍ରୀମାନଗୁରୁ ଶିବ ପର ଗରଳପାନ କରିବାକୁ
କୁଣ୍ଡୁ'ବୋଧ କରି ନାହାନ୍ତି । ତେଣୁ ଅନନ୍ଦରେ ସେ ଗାଇଛନ୍ତି —

ଦୁଃଖ ଦେଇଛି ଦୁନିଆରେ ଯିଏ ମୋତେ
ଭାବପାଇଁ ମୁହଁ ପରବ ପାଳଇ ବସି
ହଜିଗଲା ମୋର ଜୀବନ ଲହରେ ଯେତେ
ଲହର ଦିଏ ତା' ଦରଦ ମଧୁରେ ହସି ।

ପୁଣି ଦରଦ କରି ଦୁଃଖର ଗଭୀର ଦର୍ଶନକୁ ଜୀବନରେ
ଅନୁଭବ କରି ଗାଇଛନ୍ତି —

ପରାଣେ ଯେବେ ନାହିଁରେ ବାଧା ପୃଷ୍ଠିକର ଝଡ଼
ଦୁଃଖ ଯେବେ ଦେଇଛି କିଏ ଯୋଗାଡ଼ କରି ମତି ।

× × ×

ପଥର ସମ ନୀରବ ହୁଅ ଲହରୀ ହୁଅ ଟାଣି
ଛତରେ ତୋର ବାଜିଲେ ବାଜୁ ବଜୁ-ବ୍ୟଥା-ବାଣି ।

× × ×

ମୃତ୍ୟୁଠାରୁ ନିର୍ଭୀକ ତୁ ହୋଇ ଯାଅରେ ଥରେ
ବିଂକା ଉପୁ ଅଗ୍ନିତାପେ ପଳାଇ ନଯା ଡରେ ।

ଗୀତ କବିତା ହସାବରେ ଅଧିକାଂଶ କବିତା ସାର୍ଥକ ଓ
ରସୋଦ୍ଭୀର୍ଣ୍ଣ ଏବଂ କବିଙ୍କର ଅନ୍ତରକଥା ସେଗୁଡ଼ିକର ଉଚ୍ଛ୍ୱାସମୟ
ଅଭିବ୍ୟକ୍ତିକୁ ପରସ ଓ ଜୀବନ୍ତ କରି ଦୋଳିଛି । ତେଣୁ 'ମାନସବଧ',
'ଅମର ଅଣା' ପ୍ରଭୃତି କବିତାରେ ପ୍ରକଟିତ ପ୍ରଶଂସା ଓ ସ୍ତବ୍ଧ

ପାଠକ ମନରେ ଗଭୀର ରେଖାପାତ କରଥାଏ । କବିଙ୍କର ଏଇ ଦ୍ଵିତୀୟ କାବ୍ୟରୁତ୍ତ ତେଣୁ ତାଙ୍କର ସାଧନା ପଥରେ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଓ ଉତ୍କଳ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତିର ସେ ବାର୍ତ୍ତାବହ, ତାହା ପାଠକ ମାତ୍ରରେ ଉପଲବ୍ଧ କରପାରିବେ । ତେଣୁ ଶେଷରେ କବି-ବ୍ୟାଘ୍ରଙ୍କର ଅଧିକ ସୁଖ୍ୟାତିର କାମନା କରି ମୁଁ ରହୁଛି ।

ବାରିପଦା
ଦ୍ଵାଧାରଳୀ ଅମାତ୍ୟସ୍ୟା
୧୯୫୯

ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ରାମଣି ବେହେରା

ସୂଚୀପତ୍ର

ବିଷୟ	ପୃଷ୍ଠା
୧ ମାନସ ବଧୂ	୧
୨ କ ଦାରଦା ଦେବ କହୁ	୨
୩ ବ୍ୟଥାବାଣୀ	୩
୪ ଧର୍ମପତ୍ନୀ ମୋର ...	୪
୫ ମଉଳି ଯାଇଛି ମୋର ସେହି ଚଳପଥ	୫
୬ ଆଦ୍ୟ ପ୍ରଗୁଣ ଝୁରେ ...	୬
୭ ଖୋଜିବ ନାହିଁ କୁଣ୍ଡ	୭
୮ ଦୁଇ ଦିନ ପରେ	୮
୯ ଶାଶୁଆନ ହେଲ ପୁଷ୍ପବତୀ	୯
୧୦ କହିବନି ଆଉ ...	୧୦
୧୧ ଜୀବନରୁ ବଳି କଲି ମୁଁ ଯାହାକୁ ବଢ଼	୧୧
୧୨ ବ୍ୟଥାର ବାଜିଣୀ ...	୧୨
୧୩ ତୁମକୁ ଖୋଟିଏ ପଦ	୧୪
୧୪ କୁହୁଲି ଉଠଇ ନିଆଁ	୧୫
୧୫ ମରମପଟା ଅଛି	୧୬
୧୬ ନୂତନ ଜ୍ୟାନ	୧୯
୧୭ ଦେହ ମନ ଏକ ନୁହେଁ	୨୦
୧୮ ଅମର ଆଶା	୨୨
୧୯ ଛାତି	୨୪
୨୦ ଦୁଇଧାର ଲୁହ	୨୫
୨୧ ଚଇତ ବିଜୁଳି	୨୬

ଏମାନେ କାଲିକି ଆସିବେ:—

ଶ୍ରୀମତୀ ସାବିତ୍ରୀ

ଅନେକ ଦିନ ତଳେ

ଅପର ପକ୍ଷ

ଅସୁସ୍ଥ ମନର ଲକ୍ଷଣ

ଅଛୁଣ୍ଡା କାହାଣୀ

ହଉ

ଚଉଦ ବିଜୁଳୀ

ମାନସ-ବଧୂ

ବସନ୍ତର ସ୍ବଧ୍ୟା

ବିଶ୍ରାମ ନେଇଛି ଫିକ ଗଳା ତା'ର ହୋଇଲୁଣି ବନ୍ଧ୍ୟା ।
ଅବେଗେ ଦେଇଛି ଭାଳି କିଏ କେତେ ଗୋଲପର ହସ
ସରସଗ ସାର୍ତ୍ତ ନେବି ମନେ ମୋର କାହିଁ ସେ ସାହସ ?
ବଧୂମୋର ନାହିଁ ।

ବଧୂବେଶେ କେଉଁ ଦେଖଣି ଯାଇଛି ସେ ନାବତାର କାହିଁ ।
ଅକଣା ସାଗର ବଶେ ପୋତ ତାର ଦେଇଅଛି ମେଲି,
ଅମଡ଼ା ବାଟରେ ଅବା କିଏ ତାକୁ ନେଇଅଛି ଠେଲି ।
ସୁଖର ସେ ଦିନ

ଯାଇଅଛି କେଣେ ଅହା ଜୀବନକୁ କରି ଦ୍ଵାନିମାନ !
ଧରିଛି ତା ପଥ ବୋଲି ମନେ ମୋର ନୟନେ ପରତେ,
କରତ ଦୁଅଇ ଛାଡ଼ି ଦମ୍ଭରେ କେ ରହିବ ମରତେ ?
ଯାଅ ମନ ଗୁଲି,

ଯେଉଁ ପଥେ ଯାଇଛି ମୋ ଜୀବନର ପକପୁଟା ମଞ୍ଜି ।
ଲଗାଅ ତରଣୀ ମୋର ସେହି ପଥେ ବାହୁନେଇ ଖରେ
ନିମିଷେ ମିଶାଅ ତହିଁ, ଯହିଁ ବଧୂ ବଧୂବେଶ ପରେ ।

କି ବାରତା ଦେବି କହୁ

ଆକାଶେ ମାତୁଳୁ ଗୁଡ଼ା,

ଧରତୀରେ ଫାଲ ଗୁଡ଼ାବ ଗଡ଼ା ।

ଚଉଦିଶେ ଶୁଭେ ହସ,

ଛତରୁ ମୋ ଲିଳିଆସେ ଗଡ଼ା ।

ଦିବ୍‌ବଳୟ କୋଳେ କୋଳେ,

ନିଜାଣି ମହାବଳେ ଗୋଡ଼ା ।

କି ବାରତା ଦେବି କହ,

ନିଜର ନେତ୍ର ଦିଶେ ଗୋଡ଼ା ।

ସତରେ ହୋଇନି ନିଦ,

ସକାଳେ ଯେ ଡାକୁଛି କୋଳି ।

ଅଶିଶୋଲି ଦେଲି ଗୁଡ଼ା,

ଜୀବନର ଅର୍ଥ ହେବ ଗୋଡ଼ା ।

ବୁଦ୍ଧବନେ ଶୁଭେ ପରିହାସ,

ବସନ୍ତର ନବ ଆଗମନ ।

କି ବାରତା ଦେବି କହ,

ନିଜର-ଗୋଡ଼ା-କାନନେ ?

ବ୍ୟଥା ବାଣୀ

ଯଶୋବନ୍ତ ଯେବେ ନାହିଁ ତେବେ ବାଧା
 ସ୍ବର୍ଗେ ଚଳି ଶୁଣି,
 ଦୁଃଖ ଯେବେ ଦେଖିଲି କିଏ
 ଯୋଗାଡ଼ କରି ମତି ।
 ଯାହା ଯେବେ ଚାହୁଁ ତାହା
 ନୟନ ଦିଅ ବୁଜି,
 କୁହୁମନ୍ତ ବାସ ନପାଉ
 ନୟନ ଖୋଜି ଖୋଜି ।
 ଯଥା ସମ ନୀତିର ହୁଏ,
 ଲକ୍ଷ୍ମୀରୁ ହୁଅ ଟାଣି,
 ଶୁଣିବେ ଶୁଣିବା ବାଜିଲେ ବାଜୁ
 ବଜୁର ବ୍ୟଥା-ବାଣୀ ।
 ଅବୋଲକର ଯବନପରି
 ଶୁଣିବେ ଶୁଣିବା ଗତି,
 ଲକ୍ଷ୍ମୀ ନାହିଁ ଜଳୁ ନ ଜଳୁ
 ଯେବେ ଯେବେ ବତି ।
 ମୁଖ୍ୟତା ନିର୍ବାଚିତ
 ହୋଇ ଯାଅରେ ଥରେ,
 ଶୁଣିବେ ଅଗ୍ନିତାପସ
 ଧଳାଇ ନ ଯା ଓରେ ।

(୪)

ଧର୍ମପତ୍ନୀ ମୋର

ଧର୍ମପତ୍ନୀ ମୋର,

ଚଇତ ଅସିଛି ଅଜି ଫଗୁଣରେ ଦେଇ ଶେଷ ଗାର ।

ଅସିଛି ବଉଳ ବନେ, କୋଇଲି ସେ ନମାନି କା ମନା
କହିବ ସେ କେତେ କଥା ମୁଣେ ଗୀତ ମଧୁ ବନ୍ଦାପନା ।

ତୁମେସେ ପଡ଼ିବ ମନେ, ମନ ମୋର ଉଠିବ ଗୋ ମାତ,
କହ ସହ ଅଛ କାହିଁ, କାହିଁ ଅଜି ହୋଇଛି ମୁଁ ଯାହୀ ।

ବାରବାର କହିଛଇ, ଦିଅଛଇ ପଦ ଥର ଥର,
ଅଭିମାନ କରଇ ଗୋ କଲିଙ୍ଗବାଲି ତୁମକୁ ମୁଁ ପର ।
ଗଲ୍ଲିନି ମୁଁ ଗାଁଆ ଦେଖି, ନାଆଡାର ଧଇଲିନି ତୁଣ୍ଡେ,
ଏକାଦୋକା ଢକା ସହ ଚଉକାମୋ ଯେଉଁଠି ଗୁରୁଣ୍ଡେ ।
ଯେଉଁଠି ଅସିଛି ପଥା ରକତରେ ମିଶାଇ ରକତ,
ଯାଇନାହିଁ ସେହୁ ଭୂମେ ଅନ୍ତର ମୋ କେତେଯେ ଶକତ !

‘ବଢ଼ିଗୁମ’ ଗାଡ଼ିଯାଏ, ନାଏକର ଗାଡ଼ି ଯାଏ ଗୁଲି,
‘ଓହ୍ଲେସୁଖ’ ନିଏଯାହୀ ମତେ କିନ୍ତୁ ରଖି ଯାଏ ଖାଲି ।

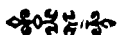

ମଉଳି ଯାଇଛି ମୋର ସେହି ଚନ୍ଦ୍ର ପଥ

ଚନ୍ଦ୍ର ଦୁଆରେ ଫାଲ୍‌ଗୁନ ଗଲା କହି
ଯାଉଥିଲୁ ମୁଁ ଯେ ବାହା ଗୋ ଜୀବନ ରଥ
କହି ମୁଁ ଯାଉନି କହିଥିଲୁ ଯାହା ସହି,
ମଉଳି ଯାଇଛି ମୋର ସେହି ଚନ୍ଦ୍ରପଥ ।

ଦୁଃଖ ଦେଇଛି ଦୁନିଆରେ ଯିଏ ମନେ,
ତାହାପାଇଁ ମୁଁ ହିଁ ପରବ ପାଳିବି ବସି;
ହଜିଗଲା ମୋର ଜୀବନ ଲହରେ ଯେତେ,
ଲଭାଇ ଦାସତା ଦରଦ-ମଧୁରେ ହୁଅ ।

ସପନ ତୁମର ସଜଫୁଲ ପରି ବାନ୍ତି,
ଶୁଦ୍ଧ ସକାଳ ଅନ୍ଧାର ହେଉଗୋ ଶୁଭ,
ତୁମର ପାଇଁକି ଅଳ୍ପ ଦୁନିଆଁ ହୁଅ,
ମୋ ଚନ୍ଦ୍ରପଥରେ ନଉଁଗୋ ଅଉ ଦୁବ ।

(୭)

ଆଦ୍ୟ ପଞ୍ଚୁଣ ଝୁରେ

ଆଦ୍ୟ ପଞ୍ଚୁଣ ଝୁରେ

କୁସୁମା ଢେନା ଘର ।

ମଞ୍ଚର ଢଳେ ମଞ୍ଚର ପରି ଗହ୍ମପାଦ କା'ର କଥା

ମନ-ମଞ୍ଚର ବନ୍ଦନା ତଳେ ଲୁହୁଛି କା ଅସିପତା;

ଅବସର ସ୍ଥାନ ଜୀବନେ ମୋହନ-କହ୍ନିପାଅ ହେତେ ଅରେ
ଆଦ୍ୟ ପଞ୍ଚୁଣ ଝୁରେ ।

ସେ ଦନ ପରି ତ ମଳୟୁ ଆସିଛି ଅଜିତା ବାରତା ଘେନି

ସେ ଦନ ପରି ତ ପଶୁବଳ ମିଏ ଏକ କି ହୋଇନି ବେନି,

ସକା ଦେଇଯାଏ ବେଦନା ଲହର ଅବନୀ-ଲଳନା କାହିଁ ?

ଭବବନେ ମୋର ସେବେକ କୁସୁମ ଅଜିତ ପଡ଼ିଲା ନାହିଁ ।

ଗାଏ ନାହିଁ କି ସେ ସଞ୍ଜ ଗୀତକା ମଞ୍ଚ ମଧୁର ସ୍ଵର

ଆଦ୍ୟ ପଞ୍ଚୁଣ ଝୁରେ ।

ଗୋଜିବ ନାହିଁ କୁରୀ

ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ବେଳେ ଘର ବାହାରିବା ବାସ
 ମଂଦେ ମଂଦେ ଚାଲିବା ଜଳେ ବାହାରିବା ନାହିଁ ।
 ଅଂଧକରେ ଘର ବାସ, ଗୋଜିବେ ବାସ
 କହିଲେ ପ୍ରତି, କେଉଁଠି ଯାଇ କେଉଁଠି ଏବେ ବାସ ।

ସହଚରିକା ହିଁସା ?

କହିବ ନାହିଁ ଶୁଭରେ ଆଜି ଜନ୍ମ ହୋଇ ନାହିଁ ।

ବସ୍ତା ମୋର ଅସ୍ତ୍ର ହେଲେ ଫେରିବ ତୁମ ଘର
 ତୁମେ ମୋ ମନେ ଝୁଲୁଛ ବସି ଝୁଲୁଛ ଏହିପରି ।
 ଲେଖିଲି ନାହିଁ ପର ବୋଲି ଭାବିବ କଲି ପର,
 ଜାଣିବି ମୁଁ ଗୋ ଅଞ୍ଚଳେ ତୁମ ରହିବି କେତେ କଲ ।

ନୀରବେ ମୁଁ ଯେ ଭାବେ,

ଶୁଭରେ ନାହିଁ ମୋଜିବ କଥା ତୁମର ଲୋକ ତଳେ ?

ସହରେ ଲୋକ ଦୁଇଜି ଥିଲେ ଗୋଜିବ ନାହିଁ କୁରୀ
 ତୁମେ ଯେ ଏକା ମୁଁ ଲୋକ ଏକା ବାହାରେ ବୋଲି ତଳେ ।
 ମୋଲି ହେଲେ ମିଳନ ପଥେ ଯିବଗୋ ପରେ ଦୁଇ
 ଜୀବନୁ ବଡ଼ ସେନେହ ସେହି ବନ୍ଧୁଗାଣିକୁ ଭଲ ।

ଡାକ ବଢ଼ିଲା ତଳେ,

ତୁମର ନାମ ମୁଁ ପର ହିଁନା ଏଇଠି ଦିନ ତଳେ ।

ଦୁଇଦିନ ପରେ

ସଜନୀର ମନେ ମନେ କେତେ କେତେ ସଜୁଅ ଚଢ଼ୁଛି,
 ନୟନେ ନୟନ ଦୋଇ କେତେଦିନ ପାଇଁ ନ ଲଢ଼ୁଛି,
 ଜୀବନ ଲୋଭକମୟ, ଛାଡ଼ି ତଳେ ବେଦନାର ଛାଟ,
 ପରୁଇକ, “ପ୍ରିୟତମ” ତୁମ ଘର କହ କେତେ ବାଟ ?

ଅସାଧର ବସ ଭଜେ, ଓଲଟଲୁ ଗଡ଼ିଲୁଣି ପାଣି ।
 “ବେଙ୍ଗ ବୋଲେ ବେଙ୍ଗୁଲୁଟଲୁ ବୋଲି ଗୀତ ମନ ମୋର ଜାଣି”

ଟିକିଟିକି ପାଟପୋକ ପାଦଗୁଲେ ଧୀରେ ଧୀରେ ଧୀରେ ।
 ଜନମ ତା ଧରଣୀରେ ମନ ତାର ମନ୍ଦିର, ସେ ମରେ ।

ଉଡ଼ିଲୁଣି ଝଡ଼ିପୋକ, ଅଉ କେତେ ବେଳ ସେ ଉଡ଼ିବ,
 ବୁଡ଼ିବେଳ ନୁହେଁବା ତେଣା ତାର ଝଡ଼ି ଜୀବ ଯିବ ।

ମୋ ପରାଣ ସହା ସହ, ଦୁଃଖ କେତେ ଅସିଥିଲା ଧାଇଁ
 ଦିନେ ଦୁଇଦିନ ପରେ ସତେ କଣିଫେରିଯିବା ପାଇଁ ?

ସାଗୁଆନ ହେଲୁ ପୁଷ୍ପବତୀ

ସକାଳର ସବୁ ଉଠେ ବେଇଁ । ଛାଇ କାର ବରଣ ଛୁଇଁଲୁ ।
 ଅଞ୍ଚଳ ତା ଲେଟୁଥିଲା ତଳେ, ସଜ୍ଜାସ୍ଥାନ ତାର ବାଳକେଶ ।
 କପାଳେ ତା ପିକା ଜହ୍ନଛଟା, ନୟନେ ତା ଝାପସାର ଛବି
 ମନେ ମନେ ମଲା ମୋର ସବୁ, କହେବି ମୁଁ ନୁହେଁ କବି ।
 ଗମନ ତା କୁଡ଼ୁ କୁଡ଼ୁ ସମ, ଛାଡ଼ିଦଲେ ରାଜିଯାଏ ବ୍ୟଥା,
 ଇନ୍ଦ୍ରନୁ ଉକୁଟିଲ ନେତ୍ରେ ଫେରିଲ ସେ, କହିନିତ କଥା ।
 ବନାର୍ଗୁର ସମ ମୋର ନେତ୍ରେ ବର୍ଷାସମ ଅର୍ଦ୍ଧ, କୋଳେ ଢଳେ
 ଧରଣୀର ଗନ୍ଧ ଉଠେ ମାତି, ମଳୟର ଲହ ଅଶି ତଳେ ।
 ସାଗୁଆନ ହେଲୁ ପୁଷ୍ପବତୀ, ମାଳତୀର ଗନ୍ଧ ବହୁଟିଲ ।
 ତଟିନୀସେ ଚମ୍ପୀବତୀ' ବେଶ ହୁଅନ୍ତି ତା' ପରସ୍ପର ହୁଟିଲ ?
 ଘନ କୋଣଳ ନାଗିଲ ତାରକା, ମନ ମୋର ପଛଗଲା ପିକା,
 ଧୂମାୟିତ ହେଲ ମୋର କଣ୍ଠ, ଲିଭିଗଲା ଭାଲେ ଜୟଶିକା ।
 ନିୟାସେ ମୋ ପଞ୍ଚଜନ୍ୟ ବାଜେ, ରକ୍ତେ ଫିକ୍ତ ହୋଇଯାଏ ଘର ।
 କୋଞ୍ଚନୁର ମୁଲକେ ମୁଁ ଅଜି ବୁଲିବୁଲି ହୁଏ ଦାରମର ।

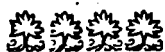
କହୁବିନି ଆଉ

ସ୍ମୃତିରେ ଯେତେ ମଉଳା ଫୁଲର ବାସ
ଧରଣୀର କୁଳେ ରବେନା କି ପରିହାସ ?
ମନେ ମନେ ଆଜି ତୁମର ସ୍ମୃତି ଜାଗେ
ଅଧାର କରି ଗୁଲିମାଲ କେଉଁ ରାଗେ ?

ଦୀର୍ଘ ହୋଇଛି ବ୍ୟବଧାନ ଆମ ଘର
ଆଖାତର ଘନ ଗର୍ଜନ ପାରେ ହାତ,
ଚଳେ ଗଲଣି କହୁତ ନ ପାରେ ପଦେ
ବଞ୍ଚଣା ଶିଶି ଗଗନେ ନହୁଏ ଉଡ଼େ ।

ମହୋଦଧି ତାର ଶିଖର ଶିଖର ଧରି,
ଗୋଟି ଗୋଟି ହୋଇ ଫୁଟିଲଣି କେତେ ତର,
ଗୋଟିଏ କରରେ ଲେଟୁନାହିଁ ଆନ କର
ତରଙ୍ଗ ଫେରେ ଆସି ଏବେ ବାର ବାର ।

ପଞ୍ଜର ହାତ ଉଠିଅଛି ଏବେ ଚେଇଁ,
ବଂସୁର ପଥ ବଂସୁରେ ଅଛି ଚୁହିଁ,
ବନ୍ୟା ପରିବା ଅଶ୍ରୁ ନୟନୁ ଝରେ,
କହୁବିନି ଆଉ କହୁଥିଲି ଯାହା ଥରେ ?

ଜୀବନରୁ ବଳି କଲି ମୁଁ ଯାହାକୁ ବଡ଼

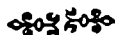
ଜୀବନରୁ ବଳି କଲି ମୁଁ ଯାହାକୁ ବଡ଼
 ସିଏ ତ କରନ୍ତି ସାନଠାରୁ ମୋତେ ସାନ,
 ଯାହାପାଇଁ ମୁଁହିଁ ସରଜନା କଲି ଗଡ଼
 ପଦେ ପଦେ ସିଏ ଦେଇଯାଏ ଅସମାନ ।

ହସି ହସି କେତେ ଦୁଃଖ ନେଲି ମୁଁ ବର,
 ବସି ବସି କେତେ ଜାଗର ଜାଳିନି କହ,
 ପାଦତଳ ମାଟି ଯାଏ ମୋର ସରି ସରି
 ଝରଝର ଚଳିତକ ନୟନରୁ ଅହରହ ।

ଯାହା କଥା ଶୁଣି ଜର ଜର ହେଲା ତନୁ,
 ଧର ଧର ବୋଲି ସିଏ କହୁଥିଲା ନିତ;
 ପର ପର ବୋଲି ପାଶୋରୀ ଦେଉଛି ମନୁ,
 ଡର ଡର ଲଗେ ଦେଖି ଏ ଦୁନିଆଁ ଶୁଦ ।

ପଣି ପଣି ଅସେ ଅଖିପତା ଅଖି କୋଣେ,
 ହସି ହସି କଥା କହୁନାହିଁ କିଏ ପଦେ ।

ଘରେ ଘରେ ଅଜି ଖୋଜଇ କାହାକୁ ଜଣେ
 ଥରେ ଥରେ ଯଦି ସଜ୍ଜା ହୁଅଇ ଉଦେ ।

ବ୍ୟଥାର ବାଜଣା

ତରୁଣ ଜୀବନ ରଂଗିନ୍ ଛବି କାହିଁ ?

ଲେଖିଲ ସେଦିନ ଅଜିତା' ଖୋଜିଲି ନାହିଁ ।

ତୁମେକି ଦୁଃଖ ତରୁଣ ଜୀବନ କଥା,

ସରସ ଜୀବନେ ମରମର ଗୁରୁ ବ୍ୟଥା ?

କଥାର କଥାଏ ହୋଇଅଛି ମୋର ଖାଲି

ତରୁଣ ଜୀବନ ରଂଗିନ୍ ଛବି ଯାଇଅଛି କେଣେ ଗୁଲି ।

ତରୁଣ ଜୀବନ ପହିଲି ଅରୁଣ ଛବି

ଆକିଚ ସତ, ସତ ଯେଣୁ ତୁମେ କବି ।

ଅପିନି କୁଆର ପଡ଼ିଅଛି ଖାଲି ଭଟ୍ଟା,

ଚଳେ ଦୁନିଆର ସହ ସହ ବହୁ ଥଟ୍ଟା ।

‘ ଅଧାର ପଥ ଅଲୋକ ପାଇବି କାହିଁ ?

ଜୀବନ ଅଲୋକ ଲିଭିଛି ଲିଭୁଗୋ, ମୁଁ ତ ଜାଣି ଜାଣି ନାହିଁ ।

ତରୁଣ ଜୀବନେ ଆସିଥାଏ ଅଭିମାନ

କହିବି କାହାରେ ଶୁଣିବକି କିଏ ଜାଣି ?

ଅଖିର ଲୋଡ଼କ ହାତରେ ଗଲଣି ଭର

ସୁଖର ସପନ ଦୁଃଖେ ଗଲଣି ସର ।

ଧରମ ଧରମ ବୋଲି ଦିଏ କିଏ କହି,
ମରମେ ମରମେ ବ୍ୟଥାର ବାଜଣା ଶୁଣିବାକୁ କିଏ ନାହିଁ ।

ଗୋଲପୀ ସପନ ତରୁଣ ଜୀବନେ ଅସେ
କେତେଦିନ ଲାଗି ! ବନ୍ୟତ ଗଲେ ଖସେ ।

ଅରକ୍ଷୁ ଯାହା ବାନ୍ଧେଇ ବାନ୍ଧେଇ ବାହା,
ବୁଝୁଛି ବଜାର ସଉଦା କରବା ଯାହା;

ସବୁ ହେବ ଚୁନା, ସୁନାଥିଲେ ହେବ ମାଟି
ହୁମେ ତା ବୁଝି ନ ବୁଝିବ ସେଦିନ—
ସେ ଦିନ ତାଙ୍କର ମାଟି ।

ତୁମକୁ ଗୋଟିଏ ପଦ

କୁଅ ଗୁଂଘନା, ସିନେକ ଚଟାଣ ଲାଗି
 ବଲ୍ଲ ପବନରେ ଶୁଣି ଶୁଣି ନାହିଁ କାହିଁ ।
 ବସି ପଡ଼ୁଥିଲା ସେହିଠାରେ ହୋଇ ଥକା
 ତୁମ ଅଂଚଳ ଦୋହଲି ନୋହଲି ଯାଇ ।
 ହସି ଦେଇଥିଲି ଅଂତର ତତଳ ତଳେ
 ଖସି ପଡ଼ୁଥିଲା ବସୁ ବସନ ଯେବେ,
 ଶୁଭହୋଇ ଆସ ଆସିବା ନଥିଲା କାହିଁ
 ଗଗନ ବହୁତଳ ପ'କ୍ଷୀର କଳରବ ।
 ନୁଆଁ ଅଣିଲି ତୁମ ତନୁ ଧୀରେ ଧୀରେ,
 ଉତ୍ସମ ହୋଇଲା ଶରୀର ରକତ ମୋର
 ଧାଇଁ ଯାଇଥିଲି ସୁମର ତୁମର ନାମ,
 ଉଠି ପଡ଼ୁଥିଲି ହୋଇ କେତେ ଭର ଭର ।
 ମନେକି ନାହିଁରେ ସଜନୀ ସେ ଦିନ କଥା
 ଛୁଇଁ କଣ୍ଠା ହଜିଲା ଯେଦିନ ତଳେ
 ଚିତ୍ତ ମୋହର ଅମ ନିଆଁ ହେଲା ଚୁହୁଁ
 ଥରକୁ ଥରତ ତାଆ ମନେ ସିଏ ରଲେ ।
 ଧନ ଦଉଳତ କିଛି ତ ନଥିଲା ମୋର,
 ନଥିଲା ଧରଣର ମାନ ସମ୍ମାନ ପଦ,
 ନୟନେ ଲୁଗୁଇ ଲୋଡ଼କର ଶେଷ କଣି
 ପଶୁର ଥିଲି ମୁଁ ତୁମକୁ ଗୋଟିଏ ପଦ ।

ବୁଝୁଳି ଉଠଇ ନିଆଁ

ସମ୍ଭବ କିଏର କୁହ ?

ଭରିଯାଏ ମୋର ଅନ୍ତର ଆଜି ଲ'ର ଜମନ ଲୁହ ।

ଫୁଟି ଲୋଡ଼ିଗଲା ଧରଣ ମନ୍ତ୍ରୀ,

ବଉଳର ଦାସ ଯାଏ କାହିଁ ଚାଲି,

କଲମୀ ଗାଧା ହୋଇଲି ବାଧା କେଉଁ ସୁତର କେଉଁ ସୁତର ??

କାନନ କ'ଣ କରୁଣି ବା'ର୍ତ୍ତ କୋଇଲିର ସୁତର ସୁତର ।

ଲଟା ବହଳରେ ଧୀରେ ଧୀରେ ଛୁମି ଯାଉଛି ମୁରଲୀ ନାଦ,

କିଏ ସେ କାହିଁକି ଅକାରଣେ ଆସି ଦେଇଗଲା ଅପବାଦ ।

କଂଠ ଶୁଖିଲେ ମିଳେନାହିଁ ଜଳ,

ଆକାଶେ ଚୁନ୍ଦ ନାହିଁ ନିରମଳ,

ଲଲଟେ ମୋହର ଅଙ୍କା ହୋଇନି ତୁମ ସିନ୍ଦୂର ଗୁପ୍ତ

ଦରୁପ ଜୀବନ ବହୁକାର ଥିଲା କାହାର ଏ ଅଭିଶାପ ।

ନିଜ ମନ୍ତର ଅନ୍ତର ଘୁରେ ଘୁରଇ ପୁରୁଷ ପୁର

କେଉଁଠି ମାନିନି, କହଗୋ ମାନିନୀ ତୁମର ପାଇଁ ସେ ହାର ।

ସ୍ବରତ ମୋର ଯାହା କିଛି ଆଜି

ଦୁନିଆର ପଥେ ଯାଇଅଛି ହଜି ।

ଘୁରିନି ମମ ଅନ୍ତର ଜାଳା କୁହୁଳି ଉଠଇ ନିଆଁ
ଟୁଙ୍ଗ ମାନସ-ମନ୍ଦର ତଳେ ହୋଇଛି ଆଜି ମୁଁ ଓ ଆ
ଶ୍ରମ-ଜଞ୍ଜାଳ କଞ୍ଜାଳ ତଳେ ଯତନେ ସାଜଇ ରଖି
ବେଢ଼ୁରେ ମୋର ସଂପଦ ବାର ବଂଚିବି ସୁନା ସଖି ।

ଉଠଇ ପଡ଼ଇ ଛାଡ଼ ଘନ ଘନ,
ପୋଡ଼ି ପୋଡ଼ିଯାଏ ମନ ଉପବନ,

ଘନ ଘନ ଉଠେ କଂପନ ଏବେ ମନ ଗହନର ତଳେ;
ସଂଧ୍ୟା ଆଜି ସାଧୁହସ ସେ ଗୋ ଅନ୍ତର ତାର ଜଳେ ।

ମରମ ପଂକ୍ତା ପଞ୍ଜା

ନଉକା ଅଳେ ବସିଲୁ ଦୁହେଁ, ଅଣିଲୁ ମୁଁ ଯେ ବାହୁ
ପାଶବାବର ଅପର ପାରେ ଘର ତୋଳିବା ପାଇଁ ।
ଲହରୀ ମାଳ ଭୟ ଦେଖାଇ କହିଲେ କେତେ ବାଣୀ,
ନଉକା ମୋର ଡୁବିବା ଲାଗି ଚିଲେ ବାଧା ଜାଣି ।
ମୋ ପ୍ରିୟା ଦେହେ ଅଞ୍ଚ ନଲଗୁ ଲାଗିଲେ ଲାଗୁ ମୋରେ
ଏପରି ମାନସରେ—

ପାରି ହୋଇଲି ଲହରୀ ମାଳ । ଦେଖିଲି ହୃଦୟୋଲ୍ଲ,
ନାହିଁରେ କେହି ସଂଗେ ମୋର, ଡ଼ାଗାଗୋଟି ଖାଲି ।
କି ହେଲରେ ! କାହିଁସେ ଗଲ ! କଲକି କିଏ ମାୟା ?
ଅଖିରୁ ମୋର ମରଲ ପାଣି,—ପଡ଼ି ଖାଲି ନାଥ ।

ପାଗଲ ପରି ବାହୁଲ ନାଥ କୁଳ ନଗଲ ଜଣା
ହୋଇଲି ବାଟବଣୀ ।

ମାଇଲ୍ ମାଳ ଭ୍ରମର କେତେ, କେତେ କେ ରୂପଧର
ଟରପେଡ଼ାର ମାନ୍ଦରେ କେତେ ଜାହାଜ ଗଲେ ମରି ।
ପଡ଼ଇ ବୋମା ଅକ୍ଷୟ ପଥୁ ବଜ୍ରଠାରୁ ବଳି,
ଧୂସ କଲ ବୋଇତ କେତେ ପାରିନି ଡାହା କଲି ।
କେବେ କେ ହେଲେ କୁଇଁନି ମତେ ମୁଁ ପଥହରା ବୋଲି,
ପଡ଼ି ରହିଛି ଖାଲି ।

କରଳ ରୂପ ଜଳଜନ୍ମକ ଦେଖିଲ ଅଖି କେତେ,
ଅସନ୍ନି ନାହିଁ ପାଖକୁ କେହି ନି ଭାବି ତାଙ୍କ ଚିତ୍ତେ ।
ଝାଚଇ ଯାକୁ ପଳାଏ ସିଏ, ବହଇ ଯାଇ ଦୂରେ
ଯାଏ ମୁଁ ଯଦି ପାଶେ ତାହାର ପଳାଏ ସିଏ ଖରେ ।

ଦୃଶ୍ୟ . ଅଛି ପରଶମଣି ବୋଲି କେ ଦିଏ ଖୁଣ୍ଟା ।
ମରମ ପଟା ଥଟ୍ଟା ! !

ନୂତନ କମ୍ପାନୀ

ମୁଦ୍ରମାର ଗୁଣ ଶେଷେ ଅକାଶେ ଅକାଶେ ।

ଥୁଲ କି ନଥୁଲ କିଏ ତାର ପାଶେ ପାଶେ,—

ଜାଣିବାକୁ ବଳିନାହିଁ ମନ ।

ଛାଡ଼ ତଳେ ଥୁଲ ମୋର ନୂତନ କମ୍ପାନୀ ।

ହାତ ତଳେ ତଳେ କା'ର ଥୁଲ ମୋର ମଥା,

କଥା କହୁ ନ ଥୁଲତ ତୁଣ୍ଡେ;

ଲଲଟେ ମୋ କର ବାଜି, ଜୀବନର କେତେ କଥା ଛୁଣ୍ଡେ ।

ଦେହରେ ବିଦ୍ୟୁତ ଶେଷେ,

ନୟନରେ ସନ୍ତୋଷର ଛାପ;

ତାର କିଛି ନାହିଁ ଖାପମାପ ।

ଧୀର ଶର ପବନର ଗନ୍ଧ

ଦୁଇଦିନ ହେଲ ବୋଲି ସମସ୍ତେ କହନ୍ତି ।

ଅଖି ଖୋଲି ଦେଲି ଚାହିଁ,—ବେହୁତ ନାହାନ୍ତି !

ଏ କେଉଁ ଛଳନା ?

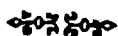
କରିମନା,

ଦୁରେ କିଏ ଗଲ ଚାଲି, ଶୁଭ୍ରଥୁଲ ପସୁର ଚାଲିନା ।

ସମ୍ପାଦନୀ ଗୁଣ କହେ, ‘ଅଭ୍ୟାସରେ ଅନା’

ଅଭ୍ୟାସରେ, ଅବେ ନୁହେଁ କେତେ ମୁଁ ଚାହିଁଛି

ବିରୁଦ୍ଧେ ମୁଁ ସବୁ ହଜାଇଛି ।

ଦେହ ମନ ଏକ ନୁହେଁ

ଅସ୍ମିନା,

ମୋତେ ତୁମେ କରୁଥିଲ ମନା,
ଅକାଶର ଭସା ଜହ୍ନ ଧରଣୀରେ ଅସ୍ଥିଥିଲା ଧାଇଁ
ତୁମ ମୁଖ ଚାହିଁ ।

ଅତି ସ୍ମରଣ ଅତି ନୟନ କହିଥିଲ ତୁମେ
ମୋ ଅଗଣା କୁସୁମରେ ଯେ ଗୁମର ରୁମେ,
ମୋ ଅନ୍ତରେ ଅସି ସିଏ ଘୁମେ ।

ତୁମକୁ ମୁଁ ଅପଣାର କରି
ପାରିବିନି ।
ଯାଅ ଯାଅ ଫେର ।

ସେ ଦିନର ପୁଣି ସେହି ବେଳା—
ଅକାଶରେ ନାଚିଲା ଚପଳା,

ଜଳେ ଜଳେ ଖେଳୁଥିବା ମୀନ ।
ତୁମ କଣ୍ଠେ ନୂଆ ସନ୍ତୋଷଧନ,—
‘ପ୍ରାଣଧନ’—

ସରଜିଲ ମୋର ଲେମ୍ବୁକୂପେ ପ୍ରାଣର ମମତା,
ଅକି ଏକ କଥା ?

ଅଭିମାନ ନାହିଁ କରି, ଅଭିଶାପ ଦେଇଅଛ ଜାଣି ।
ତୁମେ ଯାକୁ ସେପିନାହିଁ, ମୂଳେ ତାର ଦେବ କିଆଁ ପାଣି ?
ଦୂରେ ଏବେ ରହ ହୋଇ ଟାଣି ।

ଦେହ ମନ ଏକ ନୁହେଁ,
 ଦୁହେଁ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ—
 ଏବେ ତାର ଦେଖାଦେଲା ଚିହ୍ନ ।
 କିନ୍ତୁ ସହି, ଅଜି ଏହି ଦୂରେ
 ତୁମକୁ ମୁଁ ଝୁରେ ଅଭି ଝୁରେ ।

ଝୁରେ ବସି ତୁମକୁ ମୁଁ ଏକାମ୍ର କାନନେ
 ଅଥବା ଏ ନୂତନ କଟକ—
 ମନୋହର ହର୍ମ୍ୟ ।

ଝୁରୁଛି ତୁମକୁ ମୁଁ ଗୋ ନିର୍ଜନ ପ୍ରାନ୍ତରେ
 ଜନ କୋଳାହଳେ ପୁଣି ଘନ ଅଂଧକାରେ
 ସହର ବଜାରେ ଅବା ଗାଁ ବିଲମାଳେ
 ମହରଗେ ଅଥବା ଶସ୍ତ୍ରାରେ
 ଶବେ ଅଭି ଦିନେ
 ଭିତ୍ତାର କିରଣେ ଅଭି ସଂଧ୍ୟାର ସେ ଗୋଟୁଳି ଲଗିବେ ।

ଅମର ଆଶା

ପ୍ରିୟମୁଦା ଦେବା,

ତୁମଲଗି ପାଲଟିଲି କବି ।

ତୁମଲଗି ବନିଲି ପାଗଳ

ଶେଷେ ମୋର ଏଇ ହେଲୁ ଫଳ,

ଛନ୍ଦଥାନ୍ତି ନେଇ ହାତ ମୋର ତୁମ ହାତେ

ରୁଲିଥାନ୍ତା ତରଣୀଟି ଦିନେ ତୁମ ଅଂଚଳର ଗାତେ ।

ପୁଟିଥାନ୍ତା ଅମଳିନ କଇଁ,

• ସେଦିନ ମୋହର ସତେ ଗଲୁକାହିଁ, ସତେ ଗଲୁକାହିଁ ?

ଭୁବଗାଳେ ମୁଁ ଫିଟିଥିଲି ପୃଥିବୀଟା ଗୋଲ,

ଦେଇ ମୁଁ ନଥିଲି ଦିନେ ଇତିହାସ ମୂଲ,

ଦେଖିଲି ଯା' ଏବେ,

ବାଟେ ବାଟେ ଏତେ ଖାଲିଖଣା ଜଣା ମୋତେ ନଥିଲା ତା

ଅଟକିଲୁରଥ

ଲବେ ।

ଆସିନ ତ ଦେଖିଯାଇ ଅଶ୍ରୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ତୁମର ସେ ପଥ

ତହିଁସବେ ମାଡ଼ିବସି ଦାସ

ରୁବେଟି ଚରଣ ଯହିଁ ଅଣିଥିଲା ଭୁଇଁରେ ପରାସ

ଯାଇଥିବ ଭାଜି

ବିରୁଦ୍ଧ ତ ଥିଲ କାହିଁ, ଅଛ ତୁମେ କେଉଁଠିକା ଅଜି !

କଣ୍ଠକିତ ପାଲଟୁଅ ବଣ,

ଦାସର ଗାଲିରୁ ଅଙ୍କେ ମୋତେ ତୁମେ କହିଥିଲୁ କ'ଣ ?

ନଈଁ ଅବାଣେ ରୁଦ୍ଧ ଛୁଟିଥିଲା ତୁମ ପାଶେ ପାଶେ

ଦୂରେ ତାକୁ ଦେଲି ଫିଙ୍ଗି ଲଜ୍ଜାଦେନି ପଳାଇ ଥିଲ ସେ ।

ଗଲା ଦିନ ଗୁଲି
ସେଇ ପାଳୟୁଆ ବନେ ଫୁଟେ ଫୁଲ ଏବେ ନାଲି ନାଲି !
ତୁମ ନାମ ଏବେ ପଶ ଗଲାଣି ବଦଳି
ଫିଡିନାହିଁ ମୋର କିନ୍ତୁ ମୁରୁଖା ଶିକୁଳି,
ମେଣ୍ଟିନି ସେ ଅଶା ଅଜି ହୋଇଛି ଅମର
ତୁମେ ଯେ କୁମାରୀ ନୁହଁ କିନ୍ତୁ ମନେ ଅଛି ମୁଁ କୁମାର !

ଛାନ୍ଦ

ଛାନ୍ଦ

ଖୋଜେ ତାର ସାଥୀ

ପରୁରେ ସେ ଡେଇଁ ଦିନେ ହୁଏ ଏକସତ ।

ତାକୁ ମୁଁ କହିଲି,

ବରଷ ବରଷ ଧରି ରାତି ଏକ ଖୋଜି ଖୋଜି ଗଲି
କାହିଁ ନ ପାଇଲି ।

ବହୁଦିନ ପରେ ଜଣେ ଭେଟିଲୁ ମହିଳା

ମତେ ସେ ଏବେ କହିଗଲା—

କହିଲା ସେ, ଗୁଲପଥ ହୁଅ କ୍ଳାନ୍ତ ଧରଣୀର ତଳେ—
ଭାସିଯାଉ ବହୁଦିନ, ତୁମର ଏ ନୟନର ଜଳେ
ନିଜ ଚିତା ନିଜେ ଜାଳ, ମହୋତ୍ସବ ହେଉ ଶୁଣାନର
ରାତିଏକ ଜୀବନରେ ଜାଣିବ ସେ କେବେ ଆସିବାର ।

ସାଧନାର ପଥେ ମୁଁ ହୁ ରତ

ଅସୁ ଶୀତ ଅସୁବା କସନ୍ତ

ଅବା ସବୁ ହୋଇଯାଉ ଅସୁ

ତୁମେ ଛାନ୍ଦ ବଂଚିରହ ମାୟା ଧର ତଳେ

ମଣିଷ ପାଇଁ କି ଯହିଁ ମଣିଷର ହୃଦ ନ ତରଳ ।

ଯେଉଁଠି ଜଳଇ ମନ

ଘନ ଘନ ପବନର ମୁଖେ,

ଯେଉଁଠି ବୁଝିନି ଜଣେ ଅଉ ଜଣେ

ଅଛୁବୋଲି ଦୁଃଖେ,

ଯେଉଁଠି ନହୁଏ ସଞ୍ଜ ନ ହୁଅଇ ରାତି,

ତୁମେ ଛାନ୍ଦ ସେହିପଥେ ହୋଇଥାଅ ଯାନ୍ତୀ ।

ଦୁଇଧାର ଲୁହ

ଜୀବନର ଏଇ ବ୍ୟବଧାନେ—

ବଂଶିବାକୁ ତୁମେ ଜାଣ ଅଜ ମୁଁ ବି ଜାଣେ
ପ୍ରାଣେ ପ୍ରାଣେ;

ଲେଖିନାହିଁ କେବେ ଦିନେ ମୁଁ ଶସ୍ତ୍ରାବସ୍ଥାନ
ଲିଭିଯାଏ ଯହିଁ ଦିନେ ଜୀବନର ସବୁମାନ
ଅଭିମାନ ।

* ମୁଁ ତ ଲେଖିନାହିଁ କେବେ ତୁମ ଦେହ,
ଯା ଦେଇଛ ମନ ତଳେ ମୋହ,
ସେତିକି ମୋ ଶ୍ରେୟ ।

ଏକା କଷେ ଥିଲେ ରହି ପରା ଦିନ ରାତି,
ମୁଁ ତ ମାଗିନାହିଁ ଦିନେ ଗୋପନ ପୀରତି,
ଜାଣିବି ମୁଁ ପ୍ରେମ ପଥେ ସରତେ ସେ ନରକ ଅରାତି ।
ବନେଇ ରୁନେଇ

ଲେଖିବା ପାଇଁ କି ପଦ ଢା'ଇ ମୋତେ କେବେ ଜଣା ନାହିଁ ।

ଖୋଜିନାହିଁ ବାହୁର କରନ
ଲେଖିନାହିଁ ହସ୍ତତୋଳା ପୁଷ୍ପ
ହାତଗୋଳା ଅଗୁରୁ ଚନ୍ଦନ
ମାଗେ ଖାଲି ଦୁଇଧାର ଲୁହ,
ଯୁଗେ ଯୁଗେ ତୁମର ମୁଁ —
ତୁମେ ମୋର ହୃଦୟ ।

ଚଇତ ବିଜୁଳୀ

ଛୁଇଁବ ବେଦନା ମୋ ଅଟକି ଗଲା ହାଲି ମାଲଲି
ଆତୁରେ ତାଳେ ମୋର କେଶିକି ଗଲା ନବ ଛଇଲି,

ହାତରେ କଲମର ଦାଗଟା
ରହୁଛି ନେବତାର ଭାଗଟା,

ସଗଟା ମୋହପରେ ଅଜାଡ଼ି ଦେଇ ସତେ ବହୁଲ
ଚଇତ ବିଜୁଳୀ ଗୋ ତୁମେତ ଆସି ମୋତେ ଦହୁଲ ।

ଫରୁଣ ଜୋଛନା ସେ ମୋ ଭାଲେ ଲୁଚି ଲୁଚି ଯାଇନି,
କୋଇଲି ଆସିଥିଲା ମୋ କାନେ କିସ ଅବା କହନି !

ପିଟିଲ ଦିନେ ନୟନ ଦରଜା
ଆଜି ସେ କହେ ମୋତେ ମରଯା,

ଅଜଣା ନଦୀ ତଟ ଅମଡ଼ା ବାଟ ଯେବେ ଜାଣିଲ
କାହିଁକି ଅଧିନରେ ମୋତେ ଗୋ ଏତେ ଦୂର ଟାଣିଲ ?

ପଳାଶ ବିଳାସରେ ଟେକିଛି ମଥା ତାର ଦେଖୁଛି
କୋଉଏ ବସନ୍ତର ଗୀତକା ଦୁଇଦିନେ ଲେଖୁଛି,

ଯାହାରେ ଝୁରମରେ ଝୁରେ ସେ
ମୋ ଛୁଇଁ ବ୍ୟଥା ତାର ପରଶେ ?

ବରଷ ମାସ ଯିବ ଜୀବନ ଥିବାଯାଏଁ ବହୁରେ
ଚଇତ ବିଜୁଳୀ ଗୋ ଆସିଲ ଭଲ କିଆଁ ମଘୁରେ ?

ବାଲିକି ଅଗ୍ନିଯିବ ବଞ୍ଚିଲ ବନେ ବନେ ମହକ,
 ଚଂପା ହୁସିଅନା ସବୁତ ଦେଇଯିବେ ଦହକ ।
 ଅକୁଳ ବେଦନା ମୋ ବଢ଼ିବ
 ତୁମର କଥା ମନେ ପଡ଼ିବ;
 ତୁମର ଅଶ୍ରୁ ଭାଷା ଜାଲିବ ନାହିଁ ଖାଲି ଜଳିବ,
 ମୋ ଅଂଶି ଗୁଡ଼ି ଗୁଡ଼ି ଜାଗର କହ କେତେ ଜାଲିବ ?

X X X

ନୟାଡ଼େର ଚନ୍ଦ୍ରଶ
ସାହୁଦ୍ୟାପେସବିକା ଭାବରେ
ଶ୍ରୀମାନ୍ ଦଣ୍ଡପାଣି ମିଶ୍ର
ଅଭଗଣ୍ୟ । ପୂଜାର
ଇତିହାସ ଶୁଣି ଓ କର୍ମାବଳି
ଦେଖି ମୁଁ ନିଜେ ଆତ୍ମଲଜ୍ଜା
ଅନୁଭବ କରିଛି ଏବଂ
ତାଙ୍କର କଥା 'ଶଂଖ'ରେ
ଲେଖୁଛି ଏଇଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ
ଯେ, ଡ଼େଣା ଦେଶର
ସର୍ବସ୍ୱ ବାଙ୍କର ଆଦର୍ଶ ଅନୁକୃତ ହେବା ସବ୍ୟଥା ଉଚିତ ।

X X X X X

ଏବେ ସେ ନୟାଗଡ଼ ଷ୍ଟେଟର କୌଣସି ଅଫିସ୍‌ରେ ଗୋଟିଏ
କବଳୀ ମାସ । ଦଳମା ମାସ ପଚାଶଟି ମୁଦ୍ରା । ସାବାଦକ ଗ୍ରାମରେ
ମାସକୁ ପାଞ୍ଚମୁଦ୍ରା ଖଣ୍ଡେ ମିଳେ ବୋଲି ସେ କହନ୍ତି । ଦରିଦ୍ର
ଦଣ୍ଡପାଣି ପଚାଶଟି ମୁଦ୍ରା ପରିବାରର ଖର୍ଚ୍ଚରେ ଲଗାଇ, ଏଇ ପାଞ୍ଚଟି
ମୁଦ୍ରାକୁ ଧର୍ମକାର୍ଯ୍ୟ ପରି ଓଡ଼ିଆ ବହି ଓ ମାସିକ ପତ୍ର କଣିବାରେ
ହେବାର ଦେଲ ବ୍ୟୟକରି ଆସୁଛନ୍ତି । ଓଡ଼ିଆରେ ନୂଆବହି ବା ନୂଆ
ମାଗାଜିନ ବାହାରବାର ଜାଣିବାମାତ୍ରେ, ଦରିଦ୍ର ଦଣ୍ଡପାଣି ପଇସା-
ଦେଇ କଣିନେଇ ପଡ଼ନ୍ତି ଓ ସାଇତିକରି ରଖନ୍ତି । X X +
ଦଣ୍ଡପାଣିଙ୍କ ଦରିଦ୍ର କୁଟୀରରେ ପ୍ରକୃତ ଉତ୍କଳ ସରସ୍ୱତୀ ବିରଜମାନା ।
ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଆଶା ଶାରଦା କୌଣସି ନା କୌଣସିମତେ ତାଙ୍କ
ସେବକର ସାଧନାକୁ ସାର୍ଥକ କରିବେ । ଶ୍ରୀମାନ୍ ଦଣ୍ଡପାଣି ଦୀର୍ଘଜୀବା
ହୁଅନ୍ତୁ ।

—'ଶଙ୍କ' ସପ୍ତାହକାୟାରେ ତତ୍କାଳ ମାନସିଂହ । ୧୯୪୭